

De Griekse wijsgeer Aristoteles geloofde dat palingen geboren werden uit regenwormen, die op hun beurt ontstonden uit modder. Begin 1900 ontdekte een Deense bioloog dat het paaigebied van de paling in de Sargasso-zee ligt, van waaruit de larven migreren en metamorfosereren tot glasaaltjes.

© Claude Belpaire

Soort in de kijker: **Europese Aal**

Tot vóór de Tweede Wereldoorlog was paling in Vlaanderen 'gewone kost': ook in de armste buurten stond stoofaal op het menu. Ook vandaag wordt paling nog geserveerd, maar de consument betaalt er een hoge prijs voor. De reden is niet ver te zoeken: het is bedroevend gesteld met de palingstand in onze waterlopen. Europa roept alle hens aan dek om deze bedreigde soort van een gewisse dood te redden.

Wereldreiziger

De levensloop van de paling is één van de bijzonderste van het hele dierenrijk. Zijn mysterieuze trektocht naar de verre Sargasso-zee fascineert biologen en spreekt tot ieders verbeelding.

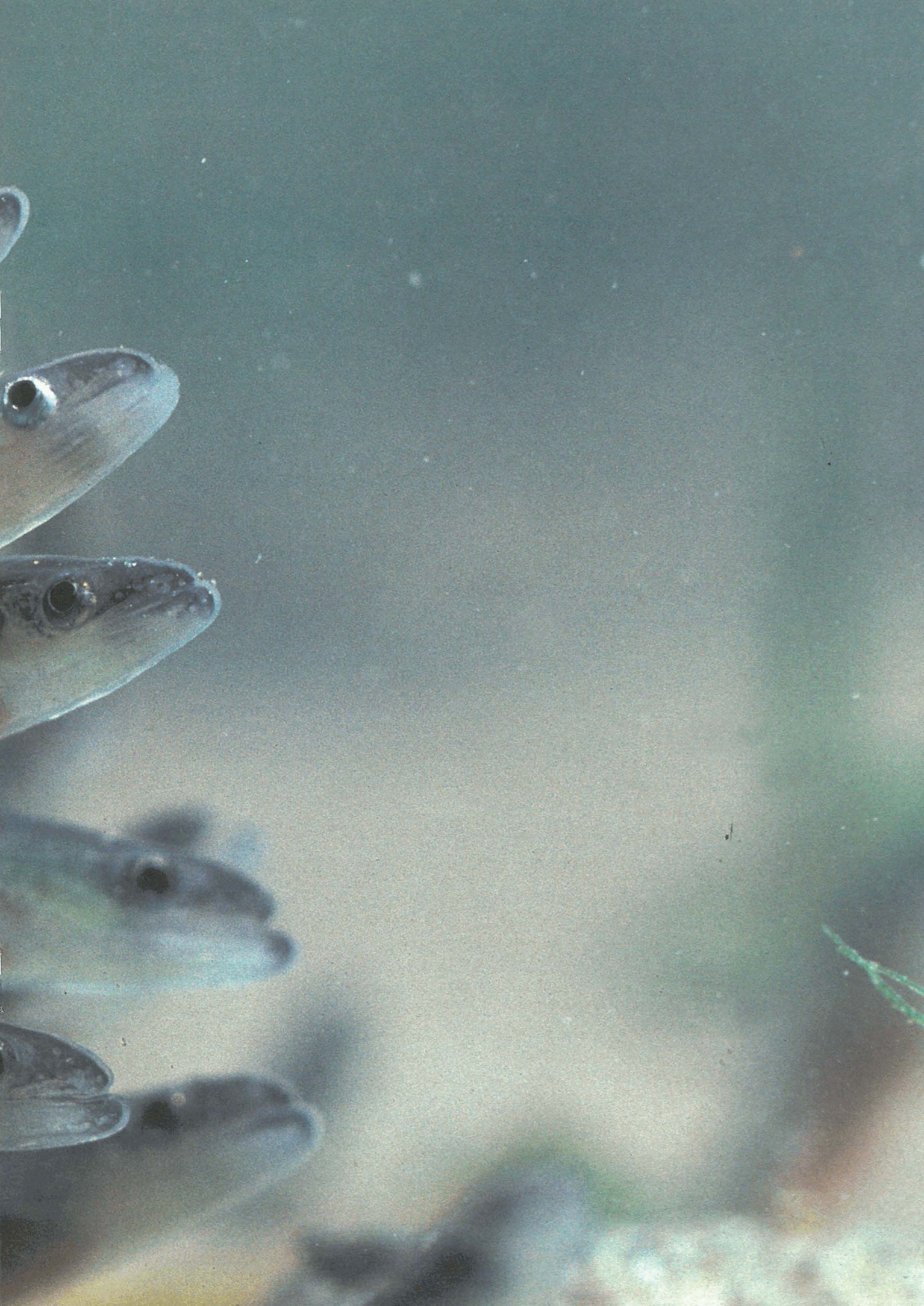
De reiskriebels krijgen de paling in hun greep als die geslachtsrijp is, zo'n zes à tien jaar oud. In dit stadium is de paling te herkennen aan z'n zilverwitte buik en groter wordende ogen. Hij wordt dan 'schieraal', de vissers noemen hem 'zilverpaling'. De tocht wordt aangevat in het najaar (oktober-november) met als terminus: de Sargasso-zee in de Atlantische Oceaan ter hoogte van Midden-Amerika. Om deze tocht te kunnen

overleven, heeft de paling heel wat vetreserves nodig. Eens aangekomen op zijn eindbestemming, begint de paling te paaien. De larven zien het levenslicht in zee en drijven met de golfstroom terug naar de Afrikaanse en Europese kusten. Tijdens deze reis – die minder dan een jaar duurt – ondergaan ze een metamorfose tot glasaal. Glasaaltjes hebben een bijzonder goede neus en die wijst hen de weg naar de riviermonding. Hierlangs zwemmen de alen verder landinwaarts. In dit zoete water krijgt de glasaal zijn bekende kleur – zijn naam is nu 'gele aal' – en groeit hij uit tot de geslachtsrijpe zilveraal. Een nieuwe generatie is klaar voor het grote avontuur.

Dramatische terugval

Het vervolg op het fraaie levensverhaal van de paling is echter niet zo rooskleurig. De laatste jaren is de intrek van glasaaltjes – in Vlaanderen, maar ook in de rest van Europa – teruggevallen tot 1 % van zijn oorspronkelijke omvang. De oorzaken van de dramatische achteruitgang van de paling zijn niet ver te zoeken. De commerciële vangst van paling, de slechte waterkwaliteit en de achteruitgang van de leefplaatsen brachten de palingpopulatie een zware slag toe. De palingen die nog aan de trek beginnen, botsen onderweg op een toenemend aantal hinderpalen ('migratieknelpunten'), zoals sluizen en waterscheidingen.

Mogelijk hebben ook de besmetting door een zwemblaasparasiet en vergiftiging door accumulatie van verschillende vervuilende stoffen zoals PCB's, dioxines, pesticiden en zware metalen de overlevings- en voortplantingskansen van de paling een ferme knauw geven. Tenslotte vermoedt men dat verstoringen in het golfstroompatroon de larven danig kunnen desoriënteren op hun tocht huiswaarts.

Palingbeheerplan

Het is duidelijk dat de toekomst van de paling aan een zijden draadje

hangt. Het was onder meer de gegevensreeks voor Vlaanderen die Europa alarmeerde. De Europese Commissie verplicht alle lidstaten een palingbeheerplan op te maken met maatregelen om de paling in al zijn continentale stadia er opnieuw bovenop te helpen. Deze plannen zijn erop gericht de hoeveelheid zilverpaling die de Sargasso-zee bereikt, opnieuw op te trekken tot 40 % van de oorspronkelijke hoeveelheid zonder verstoring. Het ANB bereidt momenteel het palingbeheerplan voor Vlaanderen voor. Een studie die alle relevante

informatie over de paling in Vlaanderen bundelt en mogelijke beheermaatregelen aftast, ligt klaar om aanbesteed te worden. Dit onderzoek zal zich, net als het beheerplan, toespitsen op de bekkens van Schelde, Maas, IJzer en Brugse Polders. Eind 2008 moeten de lidstaten hun beheerplannen aan Europa voorleggen. Vlaanderen wil onderbouwd te werk gaan en krachten en kennis bundelen door goed af te stemmen met de beheerplannen van de buurlanden. Het ANB overlegt daarover al met Frankrijk.

P. 16-17

Jonge palingen, hier circa 11 maand oud, verstopten zich tijdens rustpauzes graag in holten en spleten. Tolerant als deze dieren zijn wurmen ze zich vaak met tientallen in dezelfde schuilplaats, zoals hier in dit stuk kalksteen.

© Rodger Jackman - OSF/Wildlife Pictures

Moonlight fishing

Sinds 1964 al wordt de glasaal gemonitord aan de Belgische kust: een gegevensreeks over de glasaalintrek die zo ver terug gaat, is uniek in Europa. Vandaag coördineert het ANB deze metingen en zet daarvoor vrijwilligers van de Provinciale Visserijcommissie in. Deze mensen trekken van februari tot mei bij nacht en ontij naar de lepersluis in Nieuwpoort om stroomopwaarts zwemmende glasaaltjes te onderscheppen. Het doel is de intrek van glasalen te begroten en op de voet te volgen hoe deze evolueert. De bevissing gebeurt 's nachts omdat de diertjes lichtschuw zijn en dus vooral 's nachts migreren. Welke nachten men precies vist, hangt af van de vloedlijn, de maanstanden, het seizoen en de weersomstandigheden. De gevangen glasalen worden nadien uitgezet in het IJzerbekken.

Europese aal – identiteitskaart

Wetenschappelijke naam	<i>Anguilla anguilla</i> (Europese aal, paling).
Familie	<i>Anguillidae</i> (alen).
Lengte	50 cm voor de mannetjes, de vrouwtjes' kunnen tot 1,35 m worden.
Levensduur	de vrouwtjes 8 tot 15 jaar in zoet water, de mannetjes 4 tot 8 jaar.
Voortplanting	Palingen paren in de Sargasso-zee, zetten hun eitjes af en sterven. De larven drijven naar de Europese kust. Ze zwemmen de rivier op en blijven hier tot ze geslachtsrijp zijn.
Menu	Schaaldieren, waterinsecten, muggenlarven, slakken en kleine vissen.
Leefgebied	Europa en de kustgebieden van Noord-Afrika, in de Noord-Atlantische Oceaan, de Witte Zee, de Oostzee, de Noordzee, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee.
Beschermde status	In Vlaanderen mogen palingen van kleiner dan 25 cm niet gevangen worden (Wet op de riviervisserij). In Wallonië is er een meeneemverbod van kracht. Voor de Vlaamse kusten is commerciële glasaalvangst verboden.
Wilde paling, een delicatessen?	Met het eten van wilde paling ben je best voorzichtig. Een maandelijks portie wilde paling uit een besmet gebied kan een opstapeling van vervuilende stoffen in je lichaam veroorzaken. Nadelige gevolgen voor de gezondheid zijn niet uit te sluiten.

Sven Vrielynck - ANB

sven.vrielynck@lne.vlaanderen.be

Tel. 050 45 41 65

Claude Belpaire – Instituut voor

Natuur- en Bosonderzoek

claudio.belpaire@inbo.be

Tel. 02 658 04 11